

1. a) Lähimaksuominaisuudella varustetulla kortilla voi suorittaa alle 25 euron ostokset viemällä kortin lähimaksupäätteen lähelle. Korttia ei syötetä laitteeseen eikä PIN-koodia tarvitse näppäillä. 1 p.
- b) Siru on kortin turvatekijä. Sirua on vaikeampi kopioida kuin magneettijuovaa. Kortti lukkiutuu, jos virheellisiä yrityksiä on liikaa. PIN-koodi saa olla vain kortin käyttäjän tiedossa. 1 p.
- c) debit –ominaisuutta käytettäessä raha veloitetaan tililtä välittömästi, creditillä ostettaessa ostetaan velaksi. 2 p.
- d) 2 p.
<i>kortilla maksamisen hyviä puolia:</i>	<i>kortilla maksamisen huonoja puolia:</i>
+ Lyhytaikaisissa maksuvaikeuksissa credit-ominaisuus voi antaa joustovaraa	- kortit eivät kelpaa kaikkialla
+ melko turvallinen (verrattuna käteiseen)	- rahatilanteen hallinta voi kärsiä, kun ei näe rahan vähenemistä lompakossa tai tililtä
	- tulee käyttäneeksi kulutukseen liikaa rahaa

2. Tekstistä puuttuvat sanat ovat: 4 p.

työhakemuksen
 työsopimuksen
 koeaika
 yhteistoimintaneuvotteluihin
 lomautetaan
 ansiopäivärahaa
 TE-keskukseen
 irtisanoutuu

Jokaisesta oikeasta sanasta saa puoli pistettä. Jokainen virheellinen vastaus vähentää puoli pistettä. Pisteet eivät voi mennä miinukselle.

3.

- a) Elintaso on noussut. Elintarvikkeisiin ja vaatetukseen menee kokonaismenoista suhteellisesti aiempaa vähemmän rahaa. Kaikkien muiden mitattujen alueiden suhteellinen osuus on kasvanut selvästi. Liikkumisen ja tietoliikenteen sekä muiden menojen osuus kulutuksesta on kasvanut. 2 p.

- b) Muutoksiin ovat syynä esimerkiksi: 3 p.

- koulutustason nousu
- vapaa-ajan lisääntyminen
- kaupungistuminen
- autoistuminen
- uudet kulutustavarat
- asumismukavuuden kasvu
- tietoviestintäteknologian lisääntyminen

4. Kirpputorit

4 p.

+ vaatteet ovat edullisempia kuin vaateliikkeissä
+ jätteen määrä vähenee kun ostetaan käytettyä
+ kierrätys, pääsee eroon itselle tarpeettomasta tavarasta

- tuotteilla ei vaihto- tai palautusoikeutta
- valtio ei saa alv-tuloja
- kirpputorien aukioloajat epäsäännölliset
- usein vain käteismaksu kelpaa

5. Yhdistämistehtävä

5 p.

tulonhankkimisvähennys	Oy Kattopojat teki uuden tiilikaton omakotitaloon
Yle-vero	Työtehtävien hoito on edellyttänyt työkalujen ja ammattikirjallisuuden hankintaa
pääomavero	0 – 143 euroa tuloista riippuen
kotitalousvähennys	Ennakonpidätysprosentti on ollut liian suuri
veronpalautus	Pankkitalletuksellesi on maksettu korkoa

Oikeasta yhdistämisestä saa yhden pisteen.

6. Raakaöljyn hinta

a) Öljyn hinta on laskenut noin 60 %

1 p.

b) Öljyn hintaan vaikuttavat ennen kaikkea öljyn kysynnän ja tarjonnan tasapaino

3 p.

Tarjontaan vaikuttavia tekijöitä:

- yllättävät häiriöt tuotantoalueilla, konfliktit ja luonnonmullistukset
- öljyntuottajajärjestön (OPEC) päätökset öljyn tuotantomääristä
- käytössä olevat teknologiset mahdollisuudet tuottaa raakaöljyä (esim. USA:n liuskeöljytuotanto)

Kysyntään vaikuttavia tekijöitä:

- maailmantalouden suhdannevaihtelut
- ennusteet maailmantalouden tilasta
- vuodenaikojen vaihtelu ja säätila (talvella pohjoisen pallonpuoliskon lämmityskulut ja kesällä autoilu)

7. Tehtävässä ei ole varsinaisesti oikeaa vastausta. Tärkeintä on, että oppilas esittää valinnalleen hyvät perustelut. Perustelujen tulee sisältää asioita vähintään kolmesta seuraavasta tekijästä.

6 p.

- asiakaskunta
- logistiikka (tuotteiden kuljetus ja henkilökunnan työmatkat)
- kunnallistekniikka (sähkö, vesi viemäröinti, valaistus)
- liiketilat (saatavuus, hinta)
- kilpailutilanne omalla toimialalla
- tuotteiden menekki eri vuodenaikoina ja viikon päivinä

Deflaatio tarkoittaa yleisen hintatason laskua. Hintojen pitää laskea pitempään ja melko laajasti, jotta voidaan puhua deflaatiosta. Deflaatio muodostaa kierteen, jos kuluttajat ja yritykset alkavat odottaa jatkuva hintojen laskua ja sen vuoksi lykkäävät hankintoja ja investointeja.

Mikä aiheuttaa deflaation?

- Deflaation aiheuttaa hyvin heikko taloudellinen aktiviteetti eli heikko talouskasvu
- Heikko talouskasvu voi johtua esimerkiksi:
  - liian kireästä finanssipolitiikasta
  - väestön ikärakenteeseen liittyvistä ongelmista, esim. suuresta vanhusväestön osuudesta

Deflaation vaikutuksia kotitalouksille

- reaalikorot voivat nousta
- velkojen reaaliarvo nousee
- velan hoito tulee vaikeammaksi ja sitä kautta kulutusmahdollisuudet heikentyvät
- työllisyysnäkyvät heikkenevät
- palkat voivat laskea (ainakin uudet sopimukset tehdään matalammilla palkoilla)
- ihmiset eivät lykkää kuitenkaan välttämättömien kulutustavaroiden hankkimista. Deflaatio voi jopa kannustaa kuluttajia joidenkin tuotteiden hankintaan

Deflaation vaikutuksia yrityksille

- kysyntä heikkenee
- yritysten tulot laskevat
- reaalikorkojen nousu heikentää investointihalukkuutta
- yritysten varastot täyttyvät
- yritykset irtisanovat henkilöstöään eivätkä palkkaa uusia työntekijöitä
- pankkien luottotappiot
- vaikutukset kiinteistömarkkinoilla, jos asuntokauppa hyytyy ja investoinnit uusiin toimitiloihin loppuvat

Miten deflaatiota voidaan torjua?

- Euroopan keskuspankki voi rahapoliittisella elvytyksellä laskea ohjauskorkoa ja tarjota pankeille edullista lainaa, jolla pankit voivat helpommin luotottaa yrityksiä
- valtio voi finanssipolitiikan keinoin laskea verotusta tai ottaa velkaa, jolla elvyttää kulutusta ja investointeja